

Jaruplund Højskole 29. juli – 4. august 2024

Arbejderhistorien - også i grænselandet

Højskoleuge på Jaruplund Højskole (SFAH)

29. juli – 4. august 2024

Lundweg 2, Jaruplund, D-24976 Handewitt
Postadresse: Postboks 55, DK-6330 Padborg
Telefon 0049 4630 9691 40

jaruplund@skoleforeningen.org

www.jaruplund.com

Jaruplund Højskole 29. juli – 4. august 2024

**Kære læser og evt. kommende deltager på højskoleuge om
"Arbejderhistorien - også i Grænselandet" på Jaruplund Højskole**

Udarbejdet i samarbejde med Selskabet for Arbejderhistorie (SFAH)

Tag med Selskabet for Arbejderhistorie på en uges rundtur i arbejderbevægelsens historie i det dansk-tyske grænseland. Vi byder på et program sammensat af foredrag, intro til podcast, debat, udflugt og hyggeligt samvær, hvor hovedfokus er på den spændende historie om arbejderbevægelsens mange sider i grænselandet både syd som nord for grænsen såvel fagligt, politisk, kulturelt og socialt.

Pris for kurset pr. person dobbelt/enkeltværelse: kr. 5.500,-/kr. 5.800,-. Unge under 30 år: 3.500 kr. Desuden er der mulighed for at deltage som dagskursist: Kr. 3.200,-

Podcastkursus – ugen igennem kører der parallelt ved foredragene et særligt spor for folk med lyst til lyd

Vil du lære at lave podcast? Synes du lyd og gode historier er spændende at arbejde med? Kan du svare ja til det, så skal du melde dig til årets sommerhøjskole. Sammen med et par

af Radio Stjernens dygtige journalister og et hold entusiastiske kursister lærer du alt om at producere fængende og interessante podcast. Der bliver grundig instruktion og det rigtige tekniske udstyr. Der kræves ingen særlige forudsætninger eller tidligere erfaring.

Deltagelse i dette spor er betinget af at man melder sig for hele kurset, da der skal arbejdes med teknik, planlægning, indtaling med videre.

Kurset forestås af Lotte Printz og Christian Holtet fra Radio Stjernens redaktion. Stift bekendtskab med kanalens hidtidige udsendelser på: www.radiostjernen.dk

Foredragsprogram

Mandag d. 29. juli

15.00 - 17.00 Ankomst og indkvartering, kaffe/te og hjemmebagte boller

17.00 Rundvisning på Jaruplund Højskole

18.00 Aftensmad

19.30 Velkomst, præsentation af programmet og sange fra højskolesangbogen

Tirsdag d. 30. juli

08.00 Morgenmad

09.00 Morgensamling, fortællingen om Højskolen i grænselandet v. Rigmor Eybye

10.00 Den socialistiske presse – set indefra v. Frede Jakobsen

Jeg tager dig med indenfor i den socialistiske presse, der var engang. Mere specifikt de socialistiske aviser, hvor jeg selv arbejdede i flere år. Det var først minavisen/Socialistisk Dagblad, som blev udgivet af Socialistisk Folkeparti, derefter Ugeavisen Klassekampen, som blev udgivet af Socialistisk Arbejderparti og endelig dagbladet Land og Folk, som blev udgivet af Danmarks Kommunistiske Parti. Det første sted var jeg journalist (faglig medarbejder og en gang imellem lederskribent, det andet sted journalist/redaktør/altmuligmand) og det sidste sted var jeg chefredaktør, den sidste af slagsen og

iøvrigt den første, som ikke var medlem af partiet. Hvad ville vi, hvad kunne vi, hvad gjorde vi? Hvor meget blev vi styret af udgiverne? Og hvorfor gik det galt? Ingen af dem eksisterer mere. Der var dengang også andre socialistiske aviser/blade. Dem kendte jeg kun som læser. Kun få af dem var journalistisk set interessante, men i højere grad en højtaler for de grupper, som udgav dem.

12.00 Middagsmad

13.00 – 15.00: De russiske jøder og antisemitismen v. Morten Thing, emeritus, dr.phil.

Fra 1900-1914 kom måske 10.000 russiske jøder til Danmark og mange flere til USA. Hvorfor emigrerede de? Var det antisemitismen, de flygtede fra? Eller flygtede de slet ikke? Og hvad skete der, da de kom til Danmark?

18.00 Aftensmad

19.00 Martin Andersen Nexø i Stockholm-eksil under Besættelsen, v. Marie Klithede (tv.) og Lisa Serritslev Petersen, historiestuderende, Aarhus Universitet

Grundet politiske og økonomiske forhold så forfatteren og kommunisten Martin Andersen Nexø sig i 1943 nødsaget til at flygte til Sverige og begyndte derved sit 2-årige ophold i eksil. Under opholdet kunne Nexø tjene penge til føden ved at afholde foredrag, skrive artikler og genudgive sine værker. Han fik derudover mere frihed til at ytre sig om verdenssituationen. I Sverige modtog Nexø et brev fra den konservative politiker John Christmas Møller med et spændende tilbud. Foredraget følger Nexø i tiden op til og under sit ophold i eksil. Indholdet er baseret på blandt andet brevudvekslinger mellem Nexø og nogle af besættelsestidens mest indflydelsesrige folk.

Onsdag d. 31. juli

08.00 Morgenmad

09.00 Morgensamling, Højskolesangbogens 19. udgave v. Rigmor Eybye

10.00 Foredrag: 1920: Kampen mellem de nationale og de røde arbejdere

Bent Vedsted Rønne fortæller om kampen mellem de nationale og de røde arbejdere før og efter afstemningen i 1920. Han vil desuden fortælle om sit nye bogprojekt om politikeren, kvindesagsforkæmper og arbejderforfatter Anna Mosegaard.

v. Bent Vedsted Rønne, cand.phil., chef for Historie Haderslev og forfatter af bl.a. bogen "Mellem to fronter – Arbejderbevægelsens historie i Haderslev 1873-1940.". Tidl. formand for Selskabet for Arbejderhistorie

12.00 Middagsmad

13.00 – 15.00: Foredrag: Det multinationale gennembrud v. Kenn Tarbensen

”Danmark bliver mere og mere et filialland”, mente skibsreder A.P. Møller. Han var en arg modstander af socialdemokraternes positive indstilling til udenlandske virksomheder, som ville investere i Danmark. Og advarede imod S-formand Jens Otto Krag's kampagner for at tiltrække udenlandske investeringer. Kommunisterne var enige med skibsrederen. Udenlandsk kapitalinfiltration, sagde de. Efter Danmarks tilslutning til EF i 1972 var løbet kørt – men en mere og mere ideologisk venstrefløjskritik af multinationale virksomheder fortsatte. v. Kenn Tarbensen er ph.d. i historie og arkivar ved Rigsarkivet Viborg. Fra 2001 seniorforsker.

18.00 Aftensmad

19.00 Musikforedrag: Jeppe Aakjær – spillemand og stridsmand

Peter ”Spillemand” Thomsen, der er Aakjær-fortolker, komponist, foredragsholder og guide på Jenle, giver en fortælle-koncert om Jeppe Aakjær's liv og virke. Jeppe Aakjær beskrev med stor indignation tyendes usle sociale kår på landet og den nye arbejderklasses kamp for bedre levevilkår i byerne. Han valgte side i denne kamp og gav stemme til de underprivilegerede, de fattige, børnene, kvinderne, de gamle og de udstødte.

Torsdag d. 1. august

08.00 Morgenmad, vi smører madpakker

09.00 Heldagstur til den sydslesvigske vestkyst med marsk og diger. Vi begynder turen i hollænderbyen Frederiksstad, hvor vi sejler på kanalerne. Derefter går turen til det imponerende sluseværk ”Eidersperrwerk” ved Ejderens udmunding i Nordsøen. Videre over Ejdersteds gamle kuturlandskab, menneskeskabt med diger og kooge fra middelalderen. Vi nyder udsigten over vadehavet fra Vesterheever og får kaffen på museumsgården ”Roter Haubarg” før turen går tilbage til Jaruplund

18.00 Aftensmad

19.00 De danske ’tysklandsarbejdere’ 1940-45

Knapt 100.000 danskere arbejdede i Nazi-Tyskland i en periode, de fleste i Hamburg, Schleswig-Holstein og Bremen. Hvad fik dem til at tage arbejde for besættelsesmagten – tvang, nød eller sympati med nazismen? Hvad slags arbejde fik de? Hvordan blev de behandlet i et land, gennemsyret af racisme og fremmedfjendtlighed? Og hvordan så dansk fagbevægelse på den usædvanlige ’udvandring’?

v. Therkel Stræde, historiker, lektor emeritus har i en årrække forsket i 'tysklandsarbejdernes' forhold og publiceret om emnet, bl.a. i Årbog for Arbejderbevægelsens Historie, tidsskriftet Arbejderhistorie og Vierteljahrschrift für Wirtschafts- und Sozialgeschichte.

Fredag d. 2. august

08.00 Morgenmad

09.00 Morgensamling

10.00 Kampen om sociale rettigheder i EU fra 1990'erne

v. Irene Odgaard, tidligere kranfører og cand. mag i historie og samfundsfag og tidligere ansat tillidsmand i 3F.

Europas Faglige Samorganisation, EFS, er paraplyorganisation for europæiske fagforeninger med vidt forskellig historie i de enkelte medlemslande i EU. EFS er samtidig ramme om den modvægt, nationale fagbevægelser søger at danne mod transnationale virksomheders dominans og den underminering af lønninger og arbejdsforhold, som national lovgivning eller kollektive overenskomster hidtil har sikret. Debatten om social dumping tog til i forbindelse med Østudvidelsen i 2004 og i dag fylder ekspansionen af platforms-kapitalisme, som på sæt

og vis genopliver arbejdsforhold fra det 19. århundrede. Hvilke spørgsmål og svar på strategiske udfordringer for arbejderbevægelsen finder vi i historien om udviklingen af de sociale rettigheder i EU.

12.00 Middagsmad

13.00 – 15.00 Socialismens verdenssprog

Fra sidst i 1800-tallet bredte sig adskillige internationale plansprog, først og

fremmest esperanto. De var lettere at lære end nationalsprogene, og de tilhørte ingen – og kunne derfor muligvis blive alles. Måske især arbejderne. Det mente i hvert fald arbejder-esperantisterne. Og blandt dem opstod en markant fløj, der så plansproget som en vej ud af ikke blot sprogforbistringer, men også krig og kapitalisme. Her forbandt sprog sig med sociale kampe og fremtidsvisioner. Og selv om arbejderesperantisterne led nederlag og blev lette ofre for satire, ligger der måske alligevel stadig

relevante budskaber i deres gamle projekt?

v. Bertel Nygaard, historiker, professor på Aarhus Universitet.

18.00 Aftensmad

19.00 Sangaften v. Rigmor Eybye

Lørdag d. 3. august

08.00 Morgenmad

09.00 Morgensamling

10.00 Alexandra Kollontaj – den glemte feminist

Alexandra Kollontaj (1872-1952) var russisk revolutionær, kønspolitisk tænker og skribent. Hun indgik i Lenins første regering 1917-1918; hun var aktiv i revolutionen indtil 1922, hvor hun kom så meget på kant med Lenin & Co, at hun blev sendt til Norge, siden Sverige, som diplomat. Kollontaj insisterede på, at også det private var politisk; hendes tanker og skrifter blev inspirationskilde for kvindebevægelsen i 1970erne, og de er stadig spændende og relevante. Foredraget vil – med masser af billeder

– belyse både Kollontajs dramatiske liv og hendes tanker om kærlighed, revolution og politik.

v. Signe Arnfred, kultursociolog, kønsforsker, feminist, lektor på RUC 1977-2024.

12.00 Middagsmad

13.00 – 15.00 Nazisternes sidste tilflugt

Hans Christian Davidsen fortæller bl.a. om de 2.000-3.000 nazister, der i krigens sidste dage flygtede til Flensborg, hvor det lykkedes mange af de helt store forbrydere at gemme sig, få nye identiteter eller starte på en frisk i fine stillinger. Flensborg var op til Anden Verdenskrigs afslutning Nazitysklands hovedstad.

Efter at Hitler havde begået selvmord i Berlin, drog hans afløser, Admiral Karl Dönitz, til Flensborg, hvor han og den sidste regering fortsatte helt frem til maj

1945. Det fik alvorlige konsekvenser i grænselandet.

v. Hans Christian Davidsen, forfatter og kulturredaktør på Flensborg Avis

18.00 Afslutningsmiddag

19.30 Afslutningsaften, højskolesange og fortællinger

Søndag d. 4. august

08.00 Morgenmad og afrejse efter morgenmad

Ret til ændringer i programmet forbeholdes.